

WYROK

W I M I E N I U

RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 2 lipca 2014 roku

Sąd Okręgowy w Poznaniu w IV Wydziale Karnym - Odwoławczym w składzie:

Przewodniczący: SSO Małgorzata Ziiolecka (spr.)

Protokolant: apl. radcowski J. B.

przy udziale Prokuratora Prokuratury Okręgowej Marzanny Woltmann-Frankowskiej

po rozpoznaniu w dniu 2 lipca 2014 roku

sprawy **A. S. (S.)** oskarżonego z art. 157 § 1 k.k.

z powodu apelacji wniesionej przez prokuratora i obrońcę oskarżonego

od wyroku Sądu Rejonowego w Trzciance z dnia 16 października 2013 roku, sygnatura akt II K 598/13

1. zmienia zaskarżony wyrok w ten sposób, że:

a. przyjmuje, że opisane w pkt. 1 obrażenia pokrzywdzonego J. R. naruszyły czynności narządów jego ciała na okres powyżej 7 dni,

b. obniża kwotę zadośćuczynienia orzeczonego w pkt. 2 do 3.000 (trzech tysięcy) złotych,

2. w pozostałym zakresie zaskarżony wyrok utrzymuje w mocy,

3. zwalnia oskarżonego z obowiązku zwrotu Skarbowi Państwa kosztów sądowych za postępowanie odwoławcze, w tym od uiszczenia opłaty za drugą instancję.

/-/ M. Z.

UZASADNIENIE

Wyrokiem z dnia 16 października 2013 roku, Sąd Rejonowy w Trzciance uznał oskarżonego A. S. za winnego tego, że w dniu 28 czerwca 2013 roku, w miejscowości W., powiat czarnkowsko – (...), województwo (...), poprzez uderzenie w głowę metalowym prętem i bicie pięściami oraz kopanie po tułowiu i głowie, dokonał uszkodzenia ciała J. R., powodując u niego krwiaka okularowego lewego i prawostronnego ze znacznym obrzękiem obu powiek i zasinieniem szpary międzypowiekowej, obrzęk i zasinienie grzbietu nosa, ranę tłuczoną łuku brwiowego lewego, rozległego krwiaka w okolicy policzka lewego, złamania kości jarzmowej lewej z istotnym przemieszczeniem, to jest za winnego popełnienia przestępstwa z art. 157 § 1 k.k. i za to, na podstawie art. 157 § 1 k.k., Sąd Rejonowy wymierzył oskarżonemu karę 7 miesięcy pozbawienia wolności, której wykonanie, na podstawie art. 69 § 1 k.k. i art. 70 § 1 punkt 1 k.k., warunkowo zawiesił na okres 2 lat tytułem próby.

Nadto, na podstawie art. 46 § 1 k.k., Sąd Rejonowy orzekł wobec oskarżonego obowiązek zadośćuczynienia za doznaną krzywdę poprzez zapłatę na rzecz pokrzywdzonego J. R. kwoty 15.000 złotych.

Orzekając natomiast o kosztach, Sąd Rejonowy, na podstawie art. 624 § 1 k.p.k. i art. 17 ustęp 1 ustawy z dnia 23 czerwca 1973 roku o opłatach w sprawach karnych, zwolnił oskarżonego w całości od zapłaty na rzecz Skarbu Państwa kosztów sądowych.

Powyższy wyrok w całości i na niekorzyść oskarżonego zaskarżył prokurator, zarzucając wydanemu orzeczeniu obrazę przepisów postępowania karnego, która miała wpływ na treść zapadłego wyroku, polegającą na naruszeniu zasad określonych w art. 413 § 2 punkt 1 k.p.k., poprzez niepełne określenie przypisanego oskarżonemu czynu z art. 157 § 1 k.k.

Wskazując na powyższe skarżący wniósł o zmianę punktu 1 zaskarżonego wyroku poprzez przyjęcie w opisie czynu, że spowodowane przez oskarżonego obrażenia J. R., naruszyły czynności narządów ciała na kres powyżej 7 dni.

Wyrok z dnia 16 października 2013 roku, ale tylko w części dotyczącej orzeczenia środka karnego w postaci zadośćuczynienia, zaskarżył obrońca oskarżonego, zarzucając niesłuszne zastosowanie środka karnego w postaci obowiązku zadośćuczynienia za doznaną krzywdę poprzez zapłatę na rzecz pokrzywdzonego J. R. kwoty 15.000 złotych ze względu na to, że oskarżony jest jedynym żywicielem rodziny, pomaga dorosłemu bezrobotnemu synowi, a miesięczne zarobki oskarżonego nie przekraczają kwoty 1.450 złotych, co oznacza, że spełnienie przez A. S. zasądzonych obowiązku jest niemożliwe.

W uzasadnieniu wniesionej apelacji skarżący podkreślił, że wynagrodzenie oskarżonego jest jedynym źródłem utrzymania jego i jego rodziny i zaakcentował dysproporcję pomiędzy wymiarem orzeczonej wobec oskarżonego kary, a wysokością orzeczonego środka karnego.

Wskazując na powyższe skarżący wniósł o zmianę zaskarżonego wyroku poprzez uchylenie orzeczenia o środku karnym w postaci obowiązku naprawienia szkody, a ewentualnie o uchylenie wydanego orzeczenia i przekazanie sprawy Sądowi Rejonowemu w Trzciance do ponownego rozpoznania.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Obie wniesione apelacje zasługiwały na uwzględnienie, choć dokonanie korekty zaskarżonego wyroku w żądany przez obrońcę oskarżonego sposób byłoby nieuprawnione.

Z uwagi na fakt, że apelacja prokuratora jest dalej idąca, Sąd II instancji w pierwszej kolejności ustosunkuje się do zarzutu sformułowanego w tym właśnie środku odwoławczym.

I tak przypomnieć należy, że przepis art. 413 § 2 punkt 1 k.p.k. jednoznacznie wymaga, aby każdy wyrok skazujący zawierał między innymi dokładne określenie przypisanego oskarżonemu czynu oraz jego kwalifikację prawną. Dokładne określenie zarzucanego, a następnie przypisanego, oskarżonemu przestępstwa powinno zawierać, poza wskazaniem czasu i miejsca jego popełnienia, niezbędny z punktu widzenia ustawowych znamion danego przestępstwa opis czynu – tak Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 20 marca 1973 roku wydanym w sprawie o sygnaturze akt V KRN 23/73.

Mając powyższe na uwadze Sąd Odwoławczy zauważa, że oskarżonemu A. S. zarzucono, a następnie przypisano sprawstwo i winę w zakresie popełnienia przestępstwa z art. 157 § 1 k.k., do którego znamion należy między innymi naruszenie czynności narządu ciała lub rozstrój zdrowia. Aby zatem można było uznać, że Sąd I instancji uczynił zadość treści art. 413 § 2 punkt 1 k.p.k., opis przypisanego oskarżonemu czynu powinien być zawierać stwierdzenie, że oskarżony nie tylko spowodował obrażenia ciała pokrzywdzonego, ale i także, że te obrażenia naruszyły czynności narządów ciała pokrzywdzonego lub rozstrój jego zdrowia.

W punkcie 1) części rozstrzygającej wyroku Sąd I instancji uznał oskarżonego za winnego popełnienia przestępstwa z art. 157 § 1 k.k., w sposób opisany przez oskarżyciela publicznego. Oczywiście Sąd Rejonowy miał prawo do zredagowania swego orzeczenia w ten właśnie sposób, albowiem uznał oskarżonego za winnego popełnienia

przestępstwa w postaci dokładnie takiej samej, jak w akcie oskarżenia i tak samo zakwalifikowanego. Zamiast więc przytoczenia dokładnego opisu przypisanego oskarżonemu czynu i jego kwalifikacji prawnej, Sąd ten mógł ograniczyć się do zapisania, że „uznaje oskarżonego za winnego popełnienia zarzucanego czynu opisanego w części wstępnej wyroku”.

Niemniej taka redakcja części motywacyjnej wyroku byłaby właściwa jedynie wówczas, gdyby dokonany przez oskarżyciela publicznego opis czynu, do którego odwołał się Sąd I instancji uznając sprawstwo i winę A. S., zawierał wszystkie ustawowe znamiona przestępstwa art. 157 § 1 k.k. Tymczasem znajdujący się w części wstępnej zaskarżonego wyroku, a powtórzony w ślad za aktem oskarżenia, opis przypisanego oskarżonemu czynu, nie zawiera stwierdzenia, że powstałe w następstwie zachowania oskarżonego obrażenia, naruszyły czynności narządów ciała pokrzywdzonego lub rozstrój jego zdrowia.

Oczywiście Sąd II instancji zdaje sobie sprawę, oskarżyciel publiczny popełnił taki sam błąd, również nie zamieszczając w opisie zarzucanego A. S. tego rodzaju stwierdzenia. Tak bowiem w postanowieniu o przedstawieniu A. S. zarzutów (k. 14 akt), jak i we wniesionym do Sądu Rejonowego akcie oskarżenia (k. 37-38 akt), brak jest powołania tegoż znamienia zarzucanego oskarżonemu przestępstwa. Niemniej Sąd rozstrzygający powinien był dostrzec ów błąd i dokonać jego konwalidacji poprzez zmianę opisu zarzucanego oskarżonemu czynu w stosowny sposób. Zaniechanie tego spowodowało, że zaskarżony obecnie wyrok jest wadliwy i musiał zostać skorygowany w toku postępowania odwoławczego.

Dlatego też Sąd II instancji zmienił zaskarżony wyrok w ten sposób, iż uznał, że opisane w jego punkcie 1 obrażenia pokrzywdzonego J. R. naruszyły czynności narządów jego ciała na okres powyżej 7 dni, o czym orzekł, jak punkcie 1a swego orzeczenia.

Sąd II instancji podnosi w tym miejscu, iż czyniąc zadość wnioskowi prokuratora uznał za stosowne umieszczenie także w opisie przypisanego oskarżonemu czynu stwierdzenia, że obrażenia pokrzywdzonego J. R. naruszyły czynności narządów jego ciała na okres powyżej 7 dni. Wskazanie bowiem powyższego czyni opis przypisanego A. S. przestępstwa czytelnym, a także w sposób bezpośredni wskazuje na kwalifikację prawną czynu oskarżonego. Umieszczenie tego rodzaju zapisu znajduje także swoje uzasadnienie w treści sporządzonej w dniu 4 sierpnia 2014 roku opinii biegłego lekarza sądowego, który wprost stwierdził, że obrażenia ciała J. R. spowodowały skutki określone w art. 157 § 1 k.k., co naruszyło czynność narządów ciała na okres powyżej 7 dni (k. 30 akt).

Odnosząc się natomiast do apelacji obrońcy oskarżonego Sąd II instancji podnosi, iż tę apelację uznał za częściowo zasadną.

Sąd Okręgowy przypomina, iż istota środka karnego w postaci obowiązku naprawienia szkody lub zadośćuczynienia za doznaną krzywdę opiera się na założeniu, że jednym z celów procesu karnego jest rozwiązanie konfliktu pomiędzy sprawcą a pokrzywdzonym, a sposobem rozwiązania czy złagodzenia tego konfliktu jest między innymi naprawienie szkody wyrządzonej przestępstwem (kompensacyjna funkcja prawa karnego). Zadośćuczynienie natomiast za doznaną krzywdę dotyczy sytuacji, gdy doszło do naruszenia dóbr osobistych pokrzywdzonego lub do wyrządzenia mu innej krzywdy moralnej (bez spowodowania szkody majątkowej albo obok spowodowania szkody majątkowej). Dodać przy tym należy, iż złożenie przez pokrzywdzonego wniosku o orzeczenie na jego rzecz zadośćuczynienia, oczywiście tylko w przypadku skazania, obliuguje sąd rozstrzygający do jego zasądzenia.

W przedmiotowej sprawie pokrzywdzony J. R. w dniu 13 sierpnia 2013 roku, jeszcze na etapie postępowania przygotowawczego, złożył wniosek o zadośćuczynienie w wysokości 10.000 złotych (k. 28 akt). Wniosek ten następnie został zmodyfikowany przez pokrzywdzonego w dniu 7 października 2013 roku, poprzez żądanie zasądzenia z tego tytułu kwoty 40.000 złotych (k. 51 akt). Ostatecznie, na odbywającej się w dniu 16 października 2013 roku rozprawie, pokrzywdzony finalnie określił żadaną tytułem zadośćuczynienia wartość na kwotę 15.000 złotych (k. 64 akt). Wobec zatem złożenia przez pokrzywdzonego tego rodzaju żądania oczywistym jest, że Sąd I instancji zobligowany był do orzeczenia na jego rzecz od oskarżonego tego rodzaju środka karnego, o czym wprost stanowi treść art. 46 § 1 k.k.

Co do zasady więc rozstrzygnięcie zawarte w punkcie 2 zaskarżonego wyroku jest, wbrew stanowisku skarżącego, prawidłowe.

W pełni podzielając powyższy sposób procedowania Sądu Rejonowego, Sąd II instancji podnosi jednak, iż podzielił zapatrywania apelującego co do tego, że wysokość zasądzonej przez Sąd Rejonowy, tytułem zadośćuczynienia od oskarżonego na rzecz pokrzywdzonego, kwoty ustalona została na zbyt wysokim poziomie, choć nie z powodów w uzasadnieniu tego środka odwoławczego wskazanych. Sytuacja materialna i możliwości zarobkowe oskarżonego są bowiem okolicznościami bez znaczenia dla miarkowania wysokości zadośćuczynienia, jak ma to miejsce na przykład w przypadku kary grzywy. Identycznie stwierdził Sąd Najwyższy w postanowieniu z dnia 10 października 2013 roku wydanym w sprawie o sygnaturze akt V KK 130/13 wskazując, że miarkowanie odszkodowania z tytułu zadośćuczynienia za doznaną krzywdę sytuacją majątkową sprawcy jest sprzeczne z istotą tej instytucji.

Obowiązek naprawienia szkody niemajątkowej w formie zadośćuczynienia za wyrządzoną krzywdę określają art. 444, 445 i 448 k.c., które nie dają podstaw do uznania, aby sytuacja majątkowa podmiotu zobowiązanego lub uprawnionego mogła być przesłanką ograniczającą wysokość zadośćuczynienia, które winno być przyznane w odpowiedniej wysokości determinowanej charakterem i rozmiarem krzywd doznanych przez pokrzywdzonego. Natomiast określone w art. 440 k.c. warunki miarkowania wysokości roszczeń z tytułu czynów niedozwolonych dotyczą wyłącznie obowiązku naprawienia szkody majątkowej, a nie zadośćuczynienia.

W kontekście powyższego oczywistym jest więc, że wysokość kwoty zasądzonej na rzecz pokrzywdzonego tytułem zadośćuczynienia winna zostać ustalona w następstwie rozważenia charakteru i rozmiaru doznanych przez J. R. krzywd.

Bacząc zatem na powyższe i mając na uwadze rodzaj i zakres doznanych przez pokrzywdzonego obrażeń, a także ich następstwa, Sąd II instancji uznał, że ustalona przez sąd rozstrzygający tytułem zadośćuczynienia kwota zastała ustalona na zbyt wysokim poziomie.

Nie tracąc z pola widzenia doznanych przez J. R. obrażeń, ani także doznanych przez niego w związku z tym cierpień, Sąd Okręgowy, z powołaniem się na wywody zawarte powyżej, zmienił zaskarżony wyrok także i w ten sposób, że obniżył orzeczoną w punkcie 2 kwotę zadośćuczynienia do 3.000 złotych (punkt 1b wyroku Sądu Okręgowego). W ocenie Sądu Odwoławczego rzeczony środek karny ustalony właśnie na takim poziomie, będzie w sposób właściwy rekompensował pokrzywdzonemu krzywdy i cierpienia będące następstwem sprzecznego z prawem zachowania oskarżonego A. S., nie nosząc jednak cech rażącej łagodności.

Sąd II instancji podnosi w tym miejscu, iż dokonanie korekty zaskarżonego wyroku w opisany powyżej sposób było możliwe i to pomimo wydania przez Sąd I instancji orzeczenia w trybie art. 387 § 1 k.p.k., to jest w następstwie uwzględnienia wniosku oskarżonego o wydanie wyroku skazującego bez przeprowadzania postępowania dowodowego. Zgodnie bowiem z aktualną linią orzecznictwa Sądu Najwyższego, w tym mając na uwadze wywody poczynione przez tenże Sąd w Uchwale Składu 7 Sędziów wydanej w dniu 25 września 2013 roku wydanej w sprawie o sygnaturze akt I KP 5/13, kontrolę instancyjną wyroku wydanego w trybie określonym w art. 343 k.p.k., poza modyfikacją wynikającą z art. 434 § 3 k.p.k., przeprowadza się na zasadach ogólnych.

Nie widząc natomiast potrzeby dokonania dalszej korekty, Sąd II instancji zaskarżony wyrok w pozostałym zakresie utrzymał w mocy, o czym orzekł, jak w punkcie 2 swego wyroku.

Orzekając natomiast o kosztach, Sąd Okręgowy, na podstawie art. 624 § 1 k.p.k., mając na uwadze trudną sytuację materialną oskarżonego, zwolnił A. S. od obowiązku zwrotu Skarbowi Państwa kosztów sądowych za postępowanie odwoławcze, w tym od uiszczenia opłaty.

/M. Z./